

Narodowe Forum Muzyki

Przestrzeń dla piękna

02

marca
czwartek
19:00

NFM, Sala Kameralna

Dzieła sztuki

Consort viol:

Brent Wissick – viola sopranowa i tenorowa

Mark Caudle – viola sopranowa i tenorowa

Paweł Zalewski – viola tenorowa

Julia Karpeta – viola sopranowa i basowa

Krzysztof Karpeta – viola basowa, violone

Marta Niedźwiecka – pozytyw, klawesyn

Program:

Anthony Holborne (1545–1602) *The Fruit of Love, Galliard, The Night Watch, Hermoza, The Fairie-round*

John Jenkins (1592–1678) *For Two Divisions Viols to A Ground*

John Dowland (1563–1626) *Semper Dowland semper dolens*

John Dowland *The Frog Galliard*

Anonim *The Bagpipes* ze zbioru *Elizabeth Rogers Hir Virginall Booke*

Orlando Gibbons (ok. 1583–1625) *Pavan a 5*

Alfonso Ferrabosco (1543–1588) *Almaine*

William Byrd (ok. 1540–1623) *In nomine a 5*

***

Johann Sebastian Bach (1685–1750) *Fantazja G-dur z Pièce d'orgue BWV 572*

Giovanni Legrenzi (1626–1690) *Sonata VI*

I Adagio assai

II Allegro

III Adagio

IV Allegro

Antonio Valente (ok. 1565–1580) *Lo ballo dell'Intorcias*

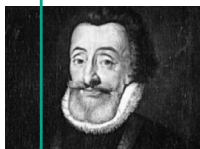
Salamone Rossi (ok. 1570–1630) *Sonata sopra l'aria di Ruggiero*

Bernardo Storace (ok. potowy XVII w.) *Pastorale*

[90']

J.S. Bach

S. Rossi

Na viole i klawisze: muzyka angielska i włoska

Artur Bielecki

Angielska muzyka renesansowa rozkwitała pod rządami takich władców, jak Henryk VIII, Edward VI czy królowa Maria I, a zwłaszcza pod koniec panowania Elżbiety I. Na teren Anglii przenikały artystyczne ideały renesansu włoskiego, a wieloletnie rządy Elżbiety I umocniły państwo i jego polityczną potęgę. Popularna była muzyka wokalna, zarówno religijna (msze, motety, anthems), jak i świecka (madrygaty, arie), reprezentowana przez takich mistrzów, jak John Taverner, William Byrd, Thomas Tallis, Thomas Morley i John Dowland. Obok muzyki wokalne rozwijała się również muzyka instrumentalna, uprawiana w różnych konwencjach i obsadach wykonawczych. Te tendencje utrzymywały się także na przelocie XVI i XVII stulecia, a więc u początków epoki baroku, w której nastąpił w całej Europie intensywny, wcześniej niespotykany rozwój repertuaru instrumentalnego. Dzisiejszy koncert w pierwszej części został poświęcony właśnie angielskiej muzyce instrumentalnej, w drugiej zaś przede wszystkim dziełom włoskim.

Szczególną rolę odegrały w renesansowej Anglii gatunki przeznaczone na zespół viol, na przykład fantazje. Spośród innych instrumentów w centrum zainteresowania kompozytorów i miłośników muzyki była również lutnia – popularna zresztą w całej Europie – oraz wirginał, niewielkich rozmiarów instrument klawiszowy w typie szpinetu (odmiana klawesynu). Wirginał doczekał się całej grupy utalentowanych twórców, wzbogacających repertuar klawiszowy (przeszli oni do historii muzyki jako wirginaliści angielscy), takich jak William Byrd, Orlando Gibbons czy Giles Farnaby.

W dziedzinie instrumentów smyczkowych (różnego rodzaju viole) popularna stała się muzyka zespołowa. Osiągnęła ona poziom mistrzowski w Anglii XVI i XVII w. Znaczną część repertuaru stanowiły różnorodne tańce, takie jak hornpipe, jig, pawana, galiarda czy allemande. Zespoły instrumentalne o rozmaitej obsadzie często określano jako *consorts*. Wyróżniano dwa zasadnicze typy takich zespołów: *whole consort* oznaczał zespół złożony z jednej rodziny

instrumentów (przykładowo zespół viol), natomiast *broken consort* składał się z obsady „mieszanej”. Szczególnie popularne w Anglii aż do połowy XVII stulecia były zespoły viol, które mogły liczyć – w rzadkich przypadkach – nawet do ośmiu instrumentów, włączając w to violone. Zwykle jednak *consort viol* składał się z dwóch viol sopranowych, dwóch tenorowych i dwóch basowych. Zespół w podobnej obsadzie usłyszymy podczas dzisiejszego wieczoru.

Anthony Holborne był angielskim kompozytorem, lutnistą i cytrzystą, zmarłym prawdopodobnie około 1602 r. Pisał głównie tańce; pozostawił utwory na lutnię, na zespoły pięciu instrumentów oraz – szczególnie cenione – kompozycje na cytrę (zbiór *The Citharam Schoole* z 1597 r.). Czasem nadawał utworom tytuły programowe, takie jak *The Fruit of Love* czy *The Night Watch* (tytuł nawiązujący do miejskich zespołów, trzymających w nocy straż u bram miasta). John Jenkins (1592–1678) to z kolei kompozytor oraz wirtuoz takich instrumentów, jak lutnia i viola bastarda. Należał do zespołu muzyków królewskich, pozostawił ponad 800 utworów instrumentalnych, w tym na zespoły viol i skrzypiec. Doskonale znał możliwości techniczne viol, termin *divisions* łączy się u niego z partiami instrumentalnymi o charakterze wirtuozowskim i improwizacyjnym. Określenie to *A ground* oznacza oparcie kompozycji na tzw. basie ground (melodii powtarzającej się regularnie w głosie basowym).

Jeden z najstawniejszych angielskich twórców omawianego okresu to bez wątpienia John Dowland (1563–1626), znakomity lutnista i kompozytor. Po nieskutecznych staraniach o tytuł nadwornego lutnisty królowej Elżbiety Dowland wiele podróżował po Europie, m.in. otrzymał stanowisko lutnisty na dworze króla duńskiego Christiana IV. Współcześnie Dowland jest uważany za geniusza dawnej pieśni, cenione są też jego utwory instrumentalne. Kompozycja *Semper Dowland semper dolens* jest rodzajem żałobnej pawany, która znalazła się w zbiorze opublikowanym w 1605 r. Charakterystyczny tytuł jest grą słów: określenie *semper dolens* sugeruje częsty, wręcz stale obecny smutek i cierpienie kompozytora, a ponadto prawdopodobnie podpowiada nam, w jaki

sposób prawidłowo wymówić nazwisko artysty. Galliarda należała do ulubionych gatunków tanecznych Dowlanda. Tytuł *The Frog Galliard* odnosi się do „żaby” (a może „żabki?”), bo takim właśnie przezwiskiem królowa Elżbieta I obdarzyła księcia Franciszka Herkulesa Walezjusza, pretendenta do jej ręki.

Elizabeth Rogers Hir Virginall Booke z 1656 r. należy do najpóźniejszych zbiorów kompozycji przeznaczonych na wirginał. Właśnie z niego pochodzi anonimowy utwór *The Bagpipes*. Bogate tradycje muzyki angielskiej reprezentują także: *Pavan a 5* na pięć głosów Orlando Gibbonsa (ok. 1583–1625), *Almaine* Alfonsa Ferrabosco (1543–1588) oraz *In nomine a 5* Williama Byrda (ok. 1540–1623). Charakterystyczny dla Anglii gatunek *in nomine* opierał się na *cantus firmus*, pochodzącym z muzyki kościelnej.

Druga część koncertu wiąże się głównie z muzyką włoską, lepiej niż angielska znaną polskiej publiczności. Wyjątkiem jest *Fantazja G-dur BWV 572* (z *Pièce d'orgue*) Johanna Sebastiana Bacha, jedna z jego znakomitych kompozycji organowych. Muzykę na instrumenty klawiszowe reprezentuje także Bernardo Storace, włoski kompozytor aktywny na Sycylii około połowy XVII w. O jego życiu wiemy bardzo niewiele. Pozostawił zbiór utworów na klawesyn i organy, wydany w Wenecji w 1664 r. Przedstawicielem późnego renesansu był niewidomy włoski organista i kompozytor Antonio Valente, który w II połowie XVI w. pracował jako organista jednego z neapolitańskich kościołów. Usłyszymy jego niezwykle efektowną kompozycję – *Lo ballo dell'Intorcìa* (*Taniec pochodni*).

W instrumentalnej muzyce włoskiej przełomu renesansu i baroku wielką rolę odgrywa gatunek sonaty. Można go wręcz uznać za symbol muzyki instrumentalnej, wieloczęściową formę powstałą w Italii, a następnie przejętą przez cały muzyczny świat. Giovanni Legrenzi (1626–1690) był reprezentantem włoskiej sonaty w II połowie XVII w., stworzył ponad sześćdziesiąt takich kompozycji na dwa, trzy lub kilka instrumentów z basso continuo. Salamone Rossi (ok. 1570–1630) był włoskim kompozytorem i instrumentalistą pochodzenia żydowskiego, a jego sonaty należą do wczesnego etapu rozwoju tego gatunku.

Brent Wissick

Jest profesorem na Uniwersytecie Karoliny Północnej w Chapel Hill, gdzie prowadzi klasę wiolonczeli oraz wioli da gamba, a także wykłada muzykę kameralną. Występował w Ameryce Północnej, Azji, Europie i Australii, prowadził tam także liczne kursy mistrzowskie. Współpracuje z tak znanymi zespołami, jak Smithsonian Consort of Viols, Parthenia, Dallas Bach Society, Boston Early Music Ensemble, Atlanta Baroque Orchestra oraz Folger Consort. Ma na swoim koncie wiele płyt CD, w tym albumy z kompozycjami wiolonczelowymi Chopina wykonywanymi na instrumentach historycznych i sonatami Bononcini, oraz kilka albumów z kantatami i pasjami Bacha nagranych z American Bach Soloists. Brent Wissick pełnił funkcję prezesa Viola da Gamba Society of America i przewodniczył Pan-Pacific Gamba Gathering na Hawajach.

Brent Wissick, fot. Dan Sears

Mark Caudle

Brytyjski gambista i wiolonczelista. Zajmuje się muzyką renesansu i baroku od około 40 lat – był pionierem w zakresie historycznego wykonawstwa w Wielkiej Brytanii w latach 70. i w Polsce w latach 90. Przez 10 lat był wiolonczelistą Academy of Ancient Music. Jako gambista współpracował m.in. z The Parley of Instruments, St. James' Baroque, Consort of Musicke, English Consort of Viols i Canzona, a także gościnnie z Les Arts Florissants i Concerto Copenhagen. W Polsce koncertował regularnie z Arte dei Suonatori, Il Tempo i Concerto Polacco. Jest cenionym pedagogiem – wykładał na akademiach muzycznych w Katowicach, Łodzi i we Wrocławiu, prowadził również zajęcia w ramach letnich kursów interpretacji. Ma w dorobku liczne nagrania. Zarejestrował solowy album *The Noble Bass Viol*. Pasją artysty jest także lutnictwo – w swoim dorobku ma skrzypce, altówki, wiolonczele i skrzypce basowe. W 2013 r. otrzymał odznakę „Zastużony dla Kultury Polskiej”.

Paweł Zalewski

Studiował grę na violi da gamba na akademiach muzycznych w Krakowie (klasa M. Zalewskiego) oraz we Wrocławiu (u P. Wagnera i K. Pyzika). Swoje umiejętności doskonalił także na kursach mistrzowskich prowadzonych przez takich pedagogów, jak M. Caudle, B. Hoffman, J. ter Linden, J. Manson, J. Meder, P. Pandolfo. Współpracował z Ars Cantus, Capellą Cracoviensis, Collegio di Musica Sacra, Collegium Vocale, Concerto Polacco, Diletto, Narol Baroque, Pandolfis Consort Wien, Orkiestrą Złotego Wieku, La Tempesta, Tempus. Na stałe gra w zespołach Ars Nova, Canor Anticus i Sabionetta. Występował w Polsce i w większości krajów Europy. Współpracując z różnymi zespołami, nagrał osiem płyt z muzyką dawną. Zajmuje się również muzyką rozrywkową i użytkową. Jako gitarzysta jest stałym członkiem zespołów Rita Pax, Alters, Renton, Newest Zealand, Lari Lu. Jako instrumentalista, kompozytor i aranżer współpracuje m.in. z P. Przybysz, K. Stankiewicz, A. Rusowicz. Ponadto komponuje muzykę do filmów animowanych i dokumentalnych oraz dla teatru.

Paweł Zalewski, fot. archiwum artysty

Mark Caudle, fot. Paul Tucker

Julia Karpeta

Swój warsztat doskonaliła u P. Wagnera, B. Wis-sicka, R. Zipperlinga oraz M. Caudle'a. Jako solistka i kameralistka występuje w kraju i za granicą. Na stałe współpracuje z wieloma znakomitymi zespołami muzyki dawnej. Brała udział w licznych festiwalach muzyki dawnej m.in. Settembre in Musica, Wratislavia Cantans, Forum Musicum, Pieśń Naszych Korzeni oraz w Festiwalu Bachowskim w Świdnicy. W 2011 r. została laureatką programu MKiDN „Młoda Polska”. Wraz z mężem tworzy duet gambowy Fernabucco – w 2012 r. zespół zajął II miejsce w Międzynarodowym Konkursie Muzyki Dawnej w Żorach.

Krzysztof Karpeta

Urodził się w 1987 r. w Katowicach w rodzinie o muzycznych tradycjach. Jest absolwentem PSM I i II st. im. F. Chopina w Opolu. W 2011 r. ukończył z wyróżnieniem Akademię Muzyczną w Łodzi w klasie S. Firleja. Kształcił się w Staatliche Hochschule für Musik und Darstellende Kunst w Mannheim pod okiem M. Flaksmana oraz J. Očić. Obecnie jest wykładowcą w Akademii Muzycznej we Wrocławiu. Pełni funkcję koncertmistrza Polskiej Filharmonii Bałtyckiej w Gdańsku. Jest jednym z założycieli i członków Polish Cello Quartet. Wspólnie z zespołem organizuje Międzynarodową Akademię Wiolonczelową. Gra również na violi da gamba i violone. Wraz z żoną Julią tworzy duet gambowy Fernabucco.

Marta Niedźwiecka

Absolwentka Akademii Muzycznej we Wrocławiu (klasa klawesynu M. Czarny-Kaczmarskiej i A. Rupocińskiej) i Hochschule für Musik und Theater „Felix Mendelssohn-Bartholdy” w Lipsku (u N. Parle'a). Brała udział w wielu kursach mistrzowskich. Artystka prowadzi szeroką działalność koncertową, zajmuje się też pracą dydaktyczną we wrocławskiej Akademii Muzycznej oraz podczas Varmia Musica Academia w Lidzbarku Warmińskim. Współpracuje z takimi zespołami, jak m.in.: Wrocławska Orkiestra Barokowa, Ars Cantus, Cantores Minores Wratislavienses, Wrocław Baroque Ensemble, Fernabucco, Lody. Występowała podczas wielu festiwali: Wratislavia

Cantans, Forum Musicum, Jazztopad, Bachfest Leipzig, Usedomer Musikfestival. Brała udział w nagraniach licznych płyt. Stypendystka DAAD (2008), laureatka Wrocławskiej Nagrody Muzycznej (2007) oraz VII edycji programu stypendialnego MKiDN „Młoda Polska” (2010). Kierownik artystyczny realizowanego przez NFM w ramach programu ESK Wrocław 2016 projektu Zapomniane Miasto.

Krzysztof Karpeta, fot. Anna Pizoń

Julia Karpeta, fot. Anna Pizoń

Marta Niedźwiecka, fot. Łukasz Rajchert

Organizator:

Partner:

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia, współprowadzona przez:

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.